

СЕКЦІЯ IV
ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Богуш Алла Михайлівна

*доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України,
завідувачка кафедри теорії і методики дошкільної освіти
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна*

РОЗВИТОК МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ
У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Ключові слова: *мовна особистість, майбутні вихователі, полікультурне середовище.*

Сьогоднішній мовленнєво-культурній картині України притаманна полікультурність. Загальна глобалізація світу, що спостерігається нині, викликала одну із головних суперечностей сьогодення, а саме: між прагненням до все більшого зближення між народами та їхнім бажанням зберегти свою етнокультурну самобутність. Потрапляючи в інше культурно-мовленнєве середовище, мовець фактично потрапляє в інший світ соціокультурних цінностей і мовно-мовленнєвих законів спілкування, що породжує нову суперечність: між прагненням мовця оволодіти кількома мовами задля міжкультурного спілкування і необхідністю досконалого володіння своєю рідною та державною мовами в багатонаціональній державі.

Виховання і навчання особистості в полікультурному середовищі були предметом дослідження багатьох учених (Р. Агадуллін, Л. Алімова, Ф. Бацевич, Н. Бондаренко, О. Гукаленко, І. Гудзик, Г. Дмитрієв, Н. Миропольська, А. Солодка та ін.).

Полікультурний підхід щодо формування змісту мовної освіти передбачає вивчення мови не ізольовано, а в контексті представленої нею духовності й культури, взаємозв'язків з духовними надбаннями народів, які живуть поруч, створення передумов для паритетного діалогічного спілкування культур, їх взаємозбагачення, інтеграції в національно-українську культуру і разом з нею – у світову [5, с. 13].

З-поміж завдань формування мовної освіти в полікультурному середовищі можна виокремити такі: навчити майбутніх вихователів міжкультурного спілкування, міжкультурного взаєморозуміння, виховати відповідну мовленнєву поведінку майбутніх вихователів у полікультурному мовленнєвому середовищі.

Зауважимо, що ЮНЕСКО оголосив XXI століття «століттям поліглотів», оскільки саме багатомовність забезпечить особистості варіативність

«духовного життя і плюралізм культур». Мова як знаряддя духовної творчості забезпечує, за словами Н. Миропольської, з одного боку, «індивідуальну самобутність, неповторність духовного розвитку, а з іншого – можливість інтеграції індивідуального й національного в загальнолюдське» [7, с. 115].

Відомий дослідник історії слова М. Бахтін зазначав, що «мова розквітає тільки за умов багатомовності» [2, с. 99]. Через різноманітність мов для нас відкривається багатство світу і різноманітність того, що ми пізнаємо в ньому; і людське буття стає для нас ширшим, оскільки мови в чітких і дієвих рисах дають нам різні способи мислення і сприймання. Мова завжди втілює в собі своєрідність цілого народу [2, с. 101]. Фердінанд де Соссюр відкрив у людській мові два чинники, що ніколи не перестають діяти: локальне, відокремлене спрямування або, за його словами, «дух рідної дзвіниці», з одного боку, і об'єднуючу силу мовленнєвої взаємодії, з іншого [8].

Метою мовної освіти в багатомовному регіоні повинно стати формування всебічно-розвиненої, компетентної, творчої особистості громадянина України – носія етнічних, національних і загальнолюдських цінностей, що живе в гармонії з довкіллям і самим собою; навчити розуміти нову культуру (міжкультурне взаєморозуміння); оволодіти міжкультурною комунікацією, тобто вмінням спілкуватися з носіями іншої культури.

Така стратегія побудови мовної освіти в полікультурному просторі спричинює визначити ключові поняття, які підлягатимуть надалі експериментальному дослідженню, а саме: мовна особистість, полікультурне мовленнєве середовище, вплив полікультурного мовленнєвого середовища на формування насамперед мовної особистості майбутніх вихователів.

Можна впевнено сказати, що історія людства здійснюється у спілкуванні, засобами мови, а однією з провідних умов соціального прогресу суспільства виступає мовленнєва діяльність. Успіх мовленнєвої діяльності, її результативність, у свою чергу, залежить від особистості, від рівня розвитку її мовлення, від культури мовлення і мовлення особистостей – мовців, які беруть участь у мовленнєвій діяльності.

Отже, під мовною особистістю майбутніх вихователів розуміємо високорозвинену особистість, носія як національно-мовленнєвої, так і загальнолюдської культури, який володіє соціокультурним і мовним запасом, вільно спілкується рідною, державною та іншими мовами в полікультурному просторі, адекватно застосовує набуті полікультурні знання, як під час навчання у педагогічному ЗВО, так і в побуті.

Вочевидь, виникає необхідність визначити феномен «полікультурне мовленнєве середовище», оскільки Україна є багатонаціональною державою, у якій різні полінаціональні спільноти проживають на єдиному територіальному просторі з різними мовами спілкування (Прикарпаття, Південь, Крим тощо.)

Полікультурне мовленнєве середовище розуміємо як обмежений, соціокультурний, комунікативно-багатомовний простір, на території якого спільно проживають і співпрацюють мовці різних національностей, які

володіють своєю рідною мовою, і водночас об'єднані однією (чи кількома) державною мовою, які підпорядковуються основним комунікативним законам і правилам міжкультурного і міжнаціонального спілкування.

Бездоганне знання майбутніми вихователями рідної і державної мов виступить позитивним підґрунтям для майбутньої професійної діяльності. Саме такий підхід до мовної освіти забезпечить мовну стабільність у багатонаціональній державі, що є найважливішим чинником формування багатомовної та мовної особистості майбутніх вихователів.

Література

1. Агадуллін Р. (2004). Полікультурна освіта: методолого-теоретичний аспект. *Педагогіка і психологія*, 4. 7–12.
2. Бахтин М. (1973). Искусство слова и смеховая культура. *Контекст*, 7. 66–69.
3. Бацевич Ф. (2004). Основи комунікативної лінгвістики.
4. Гукаленко О. (2003). Поликультурное образование: методологические и технологические контексты. *Славянская педагогическая культура*, 2. 132–137.
5. Гумбольдт Вильгельм (1984) Избранные труды по музыкознанию. М.: Прогресс.
6. Леонтьев А. (1997). Основы психолінгвістики. М.: Смысл.
7. Миропольська Н. (2002). Мистецтво слова у структурі художньої культури учня. К.: Парламентське видавництво.
8. Сосюр Фердинан (197). Труды по языкознанию. М.: Просвещение.
9. Черкасов М. (2012). Мовна особистість і художньо-образне мовлення. *Комунікативно-мовленнєвий супровід професійної підготовки майбутніх фахівців півдня України*. Одеса, 88–93.

Анжела Буднік

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри слов'янського мовознавства,
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МОВНОГО ПОРТФЕЛЯ ПІД ЧАС РОБОТИ З ІНОФОНАМИ

Ключові слова: мовний портфель, інофон, мовна освіта, українська мова як іноземна.

Останнім часом все більше впроваджуються в освітній процес європейські стандарти навчання, навчання за спільними програмами, нові освітні технології, питомі форми та методи навчання тощо. Значної уваги заслуговує створення сприятливих умов для реалізації академічної мобільності студентів та викладачів, що сприяє інтеграції вітчизняних вишів в освітній науковий процес. Саме тому все актуальніше постає питання оновлення та модернізації навчальних програм у відповідності до загальноєвропейських стандартів, упровадження яких значно розширить конкурентоспроможність вітчизняних закладів вищої освіти у порівнянні з європейськими.

У першу чергу вирішення поставлених завдань залежить від змісту навчання та сучасних освітніх технологій, що застосовуються у вишах